

عنوان

آیین نامه ایمنی امور پیمانکاری مصوبه مورخ ۳۱/۰۴/۱۴۰۴ شورای عالی حفاظت فنی

برای دسترسی به کلیه قوانین و مقررات، آموزش ها و مقالات تخصصی قانون کار

در سایت اینترنتی کارتابان

اینجا کلیک کنید

به استناد مواد (۸۵)، (۸۶) و (۹۱) قانون کار جمهوری اسلامی ایران، آیین نامه ایمنی امور پیمانکاری که به منظور صیانت از نیروی انسانی در یکصد و نود و پنجمین جلسه شورای عالی حفاظت فنی مورخ ۳۱/۰۴/۱۴۰۴ بازنگری و توسط آن شورا پیشنهاد شده است، به شرح زیر تصویب می شود.

«آیین نامه ایمنی امور پیمانکاری»

فصل اول - کلیات و تعاریف

ماده ۱- هدف و دامنه کاربرد: این آیین نامه به استناد مواد (۱۳)، (۸۵)، (۸۶) و (۹۱) قانون کار جمهوری اسلامی ایران با هدف صیانت از نیروی انسانی و منابع مادی کشور، به منظور شناسایی و ساماندهی پیمانکاران و کاهش حوادث ناشی از کار در کارگاه‌های مشمول قانون کار تدوین می‌شود. این آیین‌نامه برای تمامی کارفرمایانی که مطابق با ماده (۱۳) قانون کار نسبت به انعقاد قرارداد با پیمانکار اقدام نموده و نیز پیمانکارانی که دارای پیمان فعال می‌باشند؛ لازم الاجرا است.

ماده ۲- تعاریف: در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح ذیل به کار می‌روند:

۱. **کارفرما/مقاطععه دهنده:** شخص حقیقی یا حقوقی است که اجرای عملیات موضوع پیمان را براساس اسناد و مدارک پیمان به پیمانکار واگذار می‌نماید، در ضمن نمایندگان ایشان در حکم کارفرما می‌باشند.

۲. **پیمانکار/مقاطععه کار:** شخص حقیقی یا حقوقی صلاحیت دار است که بر اساس اسناد و مدارک پیمان، مسئولیت اجرای عملیات پیمان را به عهده می‌گیرد. شرکت‌های دارای رتبه مشاور از سازمان برنامه و بودجه کشور به عنوان پیمانکار محسوب نمی‌شوند.

۳. **پیمانکار اصلی:** شخص حقیقی یا حقوقی صلاحیت داری است که بر اساس اسناد و مدارک پیمان به عنوان مجری اصلی موضوع پیمان شناخته می‌شود.

۴. **پیمانکار فرعی:** شخص حقیقی یا حقوقی صلاحیت داری است که پیمانکار اصلی با وی برای انجام بخشی از امور، قرارداد منعقد نموده و پیمانکار فرعی ملزم به اجرای تعهدات بر اساس اسناد و مدارک موضوع پیمان می‌باشد.

۵. **قرارداد/پیمان:** سندی است مکتوب فی مابین کارفرما با پیمانکار اصلی یا پیمانکاران فرعی یا فی مابین پیمانکاران فرعی با یکدیگر که بیان کننده تعهدات و التزام طرفین قرارداد در موضوع پیمان آنان است. در قرارداد پیمانکاری مواردی از قبیل مشخصات طرفین قرارداد، موضوع، مبلغ، مدت پیمان، تعهدات و اختیارات کارفرما و پیمانکار و فسخ یا خاتمه پیمان مشخص می‌شود.

۶. **صاحب کار:** شخصی است حقیقی یا حقوقی که مالک یا نماینده قانونی مالک کارگاه بوده و انجام امور کامل یک پیمان/قرارداد را به یک پیمانکار/مقاطععه کار واگذار نماید. در حالتی که یک یا چند نوع از عملیات یا فعالیت کارگاه به یک یا چند پیمانکار/مقاطععه کار محول گردد، در این حالت مطابق تعریف بند اول، شخص کارفرما یا مقاطعه دهنده نامیده می‌شود. همچنین

در صورتی که شخص رأسا یک یا تعدادی کارگر را در کارگاه متعلق به خود بر طبق ماده (۲) قانون کار به کارگمارد، کارفرما محسوب می شود.

۷. سامانه: سامانه اخذ اطلاعات پیمانکاران سراسر کشور که توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه شده و کلیه فرآیندهای اجرایی این آیین نامه صرفاً از طریق آن انجام می گیرد.

۸. اداره کل استان: منظور اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان است که وفق مقررات این آیین نامه، وظیفه نظارت بر پیمانکاران/مقاطعه کاران فعال در سطح استان را دارند.

۹. مجری آموزشی ذی صلاح: شخص حقوقی است که منطبق با آیین نامه آموزش ایمنی کارفرمایان، کارگران و کارآموزان مصوب شورای عالی حفاظت فنی، گواهی احراز صلاحیت برگزاری آموزش ایمنی کار را از مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت فنی و بهداشت کار اخذ می نماید.

فصل دوم - مقررات

وظایف کارفرمایان/مقاطعه دهندگان - پیمانکاران/مقاطعه کاران

ماده ۳- مطابق ماده (۱۳) قانون کار کارفرما/مقاطعه دهنده مکلف است قرارداد خود را با پیمانکار/مقاطعه کار به نحوی منعقد نماید که در آن، پیمانکار/مقاطعه کار متعهد شود که تمامی مقررات قانون کار و آیین نامه های حفاظت فنی و بهداشت کار مصوب شورای عالی حفاظت فنی را در مورد کارگران خود اعمال نماید.

ماده ۴- کارفرمایان/مقاطعه دهندگان مکلفند مشخصات پیمانکاران/مقاطعه کاران و موضوع پیمان فعال خود را در سامانه، حداکثر طی یک هفته پس از عقد قرارداد پیمان درج نمایند.

ماده ۵- پیمانکاران/مقاطعه کارانی که دارای پیمان فعال می باشند مکلفند اطلاعات و مشخصات مورد نیاز را در سامانه (پیوست شماره یک)، حداکثر طی یک ماه پس از عقد قرارداد درج نمایند.

تبصره - پیمانکار/مقاطعه کار موظف است در صورت عقد پیمان/قرارداد جدید نیز، نسبت به ثبت اطلاعات خود در سامانه اقدام نماید.

ماده ۶- کارفرما/مقاطعه دهنده مکلف است با توجه به قوانین و آیین نامه های موجود، مفاد قرارداد فی مابین و ابلاغیه های صادره از سوی بازرسان کار، بر عملکرد ایمنی کلیه پیمانکاران/مقاطعه کاران خود نظارت نماید.

تبصره - کارفرما/مقاطعه دهنده مکلف است تمهیدات لازم در محیط های کاری را قبل از اعطای پیمان/قرارداد در نظر گرفته و ساختارهای مورد نیاز را فراهم نماید.

ماده ۷- پیمانکاران/مقاطعه کاران اصلی و فرعی مکلفند کلیه قوانین و مقررات، آیین نامه ها و دستورالعمل های حفاظت فنی و بهداشت کار را در مدت زمان انجام کار و محدوده عملیات پیمان رعایت نمایند. مقاطعه دهنده اصلی نیز مکلف به نظارت بر این فرآیند است.

ماده ۸- کلیه مسئولیت‌ها و تعهدات طرفین پیمان در مورد ایمنی باید صراحتاً در متن قرارداد لحاظ و امکانات و منابع مورد نیاز برای انجام اقدامات کنترلی و پیشگیرانه مرتبط با ایمنی حسب مورد توسط طرفین تامین گردد.

ماده ۹- در هنگام عقد قرارداد لازم است هزینه‌های مربوط به امور ایمنی در قرارداد لحاظ نموده و پیمانکار/مقاطعه کار از ابتدای قرارداد با نظارت کارفرما/مقاطعه دهنده موظف به اجرای آن می‌باشد.

ماده ۱۰- کارفرما/مقاطعه دهنده باید نظارت لازم برای اخذ گواهینامه آموزش‌های مورد نیاز در زمینه‌های ایمنی از طریق مراجع صلاحیتدار به کارگران تحت پوشش پیمانکاران/مقاطعه کاران اصلی و فرعی را با توجه به نوع فعالیت، مطابق با آیین نامه آموزش ایمنی کارفرمایان، کارگران و کارآموزان بعمل آورد.

تبصره ۱- آموزش ایمنی کارفرمایان، حداقل برای مدیرعامل یا یکی از اعضای هیئت مدیره پیمانکار/مقاطعه کار (برای پیمانکاران دارای شخصیت حقوقی) و برای شخص پیمانکار (دارای شخصیت حقیقی) الزامی می‌باشد.

تبصره ۲- با توجه به نوع و میزان مخاطرات محیط کار، کارگران تحت پوشش پیمانکاران/مقاطعه کاران باید دوره‌های آموزش تخصصی اعلامی از سوی معاونت روابط کار را از طریق مجریان ذیصلاح طی نمایند.

تبصره ۳- آموزش عمومی، تخصصی و بازآموزی کارگران تحت پوشش پیمانکار/مقاطعه کار، با فرجه زمانی حداکثر ۶ ماه (شش ماه)، از زمان شروع پیمان، متناسب با نوع فعالیت و شرایط کار برای آن دسته از کارگران و پیمانکارانی که دوره‌های آموزشی مورد نظر را طی نکرده اند؛ الزامی است.

تبصره ۴- در خصوص پیمان‌های با مدت زمان کمتر از ۶ ماه (شش ماه)، پیمانکار (مقاطعه کار)، ملزم به اجرای آموزش عمومی و تخصصی کارگران تحت پوشش در مدت زمان پیمان می‌باشد.

ماده ۱۱- هرگاه صاحب کار اجرای کلیه عملیات پیمان را از ابتدا تا پایان کار به یک پیمانکار/مقاطعه کار محول نماید، پیمانکار/مقاطعه کار مسئول اجرای کلیه مقررات مرتبط با حفاظت فنی و ایمنی در کارگاه خواهد بود.

ماده ۱۲- هرگاه پیمانکار/مقاطعه کار اصلی با موافقت مقاطعه دهنده، اجرای قسمت‌های مختلف عملیات پیمان را مطابق مفاد قراردادی به پیمانکار/مقاطعه کار یا پیمانکاران/مقاطعه کاران فرعی دیگر محول نماید، هر پیمانکار/مقاطعه کار فرعی در محدوده پیمان خود مسئول اجرای کلیه مقررات مرتبط بوده و پیمانکار/مقاطعه کار اصلی مسئول نظارت و ایجاد هماهنگی بین آن‌ها خواهد بود.

ماده ۱۳- پیمانکار/مقاطعه کار ملزم است در صورت وقوع حوادث، با هماهنگی مقاطعه دهنده، نسبت به اعلام و ثبت در سامانه حوادث ناشی از کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اقدام نماید.

ماده ۱۴- پیمانکار/مقاطعه کار موظف است مستندات لازم در خصوص مدیریت ریسک ایمنی محیط کار پیمان خود مطابق با آیین نامه مصوب شورای عالی حفاظت فنی در پروژه‌های فعال خود را تهیه، ثبت و بایگانی نموده و در زمان بازرسی به بازرس کار ارائه نماید.

ماده ۱۵- پیمانکار/مقاطعه کار موظف است تجهیزات و لوازم ایمنی متناسب با نوع کار را تهیه نماید و در اختیار کارگران قرار دهد.

ماده ۱۶- کارفرما/مقاطعه دهنده و پیمانکار/مقاطعه کار موظفند اقدامات لازم در خصوص اجرای ماده ۸۷ قانون کار را حسب مورد بعمل آورند.

ماده ۱۷- پیمانکار/مقاطعه کار باید وفق آیین نامه کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار نسبت به معرفی مسئول حفاظت فنی اقدام نماید.

ماده ۱۸- در صورتی که اقدام لازم از سوی کارفرمایان/مقاطعه دهندگان و پیمانکاران/مقاطعه کاران نسبت به معرفی و ثبت اطلاعات مربوط به پیمانکاران/مقاطعه کاران در سامانه بعمل نیاید، حسب مورد مشمول مقررات فصل یازدهم قانون کار خواهند شد.

نظارت و بازرسی

ماده ۱۹- انجام نظارت و بازرسی از پروژه‌های فعال پیمانکاران از جنبه رعایت آیین نامه ها و دستورالعمل‌های حفاظت فنی مصوب شورای عالی حفاظت فنی پس از ثبت نهایی اطلاعات و شروع فعالیت پیمانکاران/مقاطعه کاران برای راستی آزمایی مدارک و مستندات پیمان/قرارداد از سوی اداره کار محل انجام خواهد شد؛

تبصره - در صورت عدم انجام مدیریت ریسک ایمنی محیط کار و کلیه موضوعات مرتبط با آیین‌نامه‌های حفاظت و بهداشت کار، صدور ابلاغیه به پیمانکار/مقاطعه کار و نیز کارفرما/مقاطعه دهنده با فرجه زمانی از سوی اداره کار محل انجام می‌پذیرد.

ماده ۲۰- بررسی مستندات پرونده‌های الکترونیکی ثبت شده در سامانه با توجه به پیمان‌های فعال در سطح کشور بر اساس خوداظهاری پیمانکار و ارجاع آن به اداره کار محل مربوطه بر اساس موقعیت مکانی پیمان‌های فعال در کشور انجام می‌پذیرد.

تبصره - فرآیند و شیوه ارجاع مستندات الکترونیکی به اداره کار محل پروژه در پیوست شماره دو آیین نامه لحاظ می‌شود.

ماده ۲۱- اداره کل بازرسی کار بر مبنای گزارشات و ارزیابی عملکرد ایمنی پیمانکاران/مقاطعه کاران و شاخص‌های تدوینی همچون وجود ساختار سازمانی و تشکیلات ایمنی از جمله وجود کمیته‌های حفاظت و بهداشت کار، نرخ حوادث ناشی از کار، سرانه آموزش ایمنی، مستندات ارزیابی ریسک، تعداد پیمان‌های فعال و عوامل موثر در ارتقای فرهنگ ایمنی، می‌تواند نسبت به تهیه فهرست پیمانکاران برتر در حوزه ایمنی و معرفی آنان از طریق سامانه اقدام نماید.

این آیین‌نامه مشتمل بر ۲۱ ماده و ۸ تبصره و دو پیوست به استناد مواد (۸۵) و (۸۶) قانون کار جمهوری اسلامی ایران در یکصد و نود و پنجمین جلسه شورای عالی حفاظت فنی در تاریخ ۳۱/۰۴/۱۴۰۴ تدوین و در تاریخ ۰۹/۰۷/۱۴۰۴ به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی رسیده است و جایگزین آیین‌نامه ایمنی امور پیمانکاری مصوب ۰۵/۰۳/۱۳۸۹ و دستورالعمل اجرایی موضوع ماده (۲) آن آیین نامه، مصوب ۲۱/۰۷/۱۳۹۷، می‌شود.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رئیس شورای عالی حفاظت فنی - احمد میدری

